УДК 930.0
ББК 63.3

Петро Костючок

КУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У статті комплексно проаналізована сутність феномену національної ідентичності в сучасній етнологічній науці. На основі ґрунтовного аналізу змісту ідентичності та факторів впливу на неї в публікації подана характеристика її культурних маркерів.

Ключові слова: *національна ідентичність, етнофор, культурні маркери, культура, міф, спільність походження, мова, релігія.*

У сучасному світі характер і динаміка протікання етнічних процесів, форми міжетнічної взаємодії вказують на загострені проблеми етнічності, що виявляється в наростанні в геометричній прогресії міжетнічної напруженості й конфліктогенності. Це передусім пов’язано з проблемами мультикультурності й поліконфесійності, які характерні для більшості країн світу.

У країнах Західної Європи, які вважаються регіоном відносної етнополітичної стабільності, міграційні процеси й етнодемографічні зміни в структурі населення призвели до різкого загострення внутрішньополітичної ситуації та протистояння влади з представниками іноетнічних спільнот за рядом важливих соціально-економічних і культурних питань спільної життєдіяльності. В етнокультурному зрізі це призвело до зміни або видозміни первинної моделі культури автохтонної етнічної спільноти, яка, природно, у процесі повсякденної взаємодії етнофорів адсорбувала в себе домішки культурної спадщини новоприбулих громадян. Більше того, такі асиміляційні й акультураційні процеси, які повною мірою охопили європейські держави, вагомо впливають і продовжують впливати на формування відповідних якостей нової культурної моделі, яка в остаточному варіанті безсумнівно впливає на групову та індивідуальну національну ідентифікацію. Подібні процеси з більш негативним присмаком розвитку подій сьогодні спостерігаємо в більшості країн Азії та Африки, меншою мірою в державах Американського континенту.

З огляду на це вказані аспекти в сукупності з украй негативним впливом на етнічність сучасних глобалізаційних, модернізаційних, стандартизаційних, урбанізаційних, уніфікаційних процесів актуалізують важливість збереження національної ідентичності та культурної самобутності будь-якої етнічної спільноти.

Національна ідентичність є сегментом загальної (соціальної) ідентичності, яка відображається в пізнанні світу й відчуття себе в ньому. Як проблема дослідження вона є досить актуальною, оскільки дає змогу за сукупністю кількох характерних особливостей співвіднести ту чи іншу окремо взяту особистість, групу до тієї чи іншої етнічної/національної спільноти.

Виходячи з напрацювань сучасної етнологічної науки й суміжних етнодисциплін (етносоціології, етнополітології, етнопсихології), можна стверджувати, що національна ідентичність – це комплекс ідентитетів – етнічних ознак, якими володіють етнофор (як окремо взятий індивід, що є представником етнічної спільноти) та етнічна група (як окрема спільнота людей), що дозволяє довести належність або співвіднести їх до певного національного організму. Це ототожнення себе з певними нормативно-ціннісними й функціональними маркерами певної нації та здебільшого готовність стати репрезентантом чи репрезентантами останньої.

Поняття “ідентичність” з’явилося в соціогуманітарному лексиконі в 1970-х рр., надавши нового звучання науковому осмисленню проблем етнічності та національної свідомості. Цьому сприяли активні дослідження у сфері етнічного в 50–70-х рр. ХХ ст.

у західному суспільствознавстві. Однак у переважній більшості проблема національної ідентичності розроблялася в соціологічній і психологічній площинах. Зокрема, проводилися дослідження особистісної мотивації – самоідентифікації, як одного з механізмів соціалізації (З.Фройд, К.-Г.Юнг, Дж.Марсіа, Е.Еріксон, А.Уотерман, М.Берзонський, А.Ван Хуф та ін.); вивчення взаємодії осіб у малих контактних групах (Г.Теджфел, Дж.Тернер, Дж.Г.Мід, Е.Гофман, Р.Дженкінс, А.Кохен, П.Оукс та інші); або поєднувалися ці підходи у вивченні цієї проблеми (М.Брюер, Т.Тайлер та ін.) [11, с.7–58; 16, с.7–8; 25, с.16]. Проте вказані вчені досліджували ідентичність у загальному комплексному розумінні, оминаючи власне етнічну/національну площину життєдіяльності індивіда та спільноти.

Узагалі nation identity в англійській мові вживається зі значенням тотожності, справжності й самобутності. Однак пріоритет надається власне самобутності. В цьому аспекті національна ідентичність розглядається як сукупність специфічних рис, які виділяють певну спільноту з-поміж інших і є підставою для окремої особи чи групи віднесення себе до цієї спільноти [25, с.16].

Проблема національної ідентичності привертала, привертає і, напевно, буде привертати до себе велику увагу з боку зарубіжних, радянських і вітчизняних учених. Не вдаючись до конкретної характеристики науково-теоретичної спадщини того чи іншого дослідника чи школи (оскільки їх діяльність потребує окремого детального висвітлення), проаналізуємо основні тенденції та підходи до вивчення етнічної/національної ідентичності. Одночасно зазначимо, що, на наш погляд, при дослідженні вказаної проблеми існує пряма кореляція між указаними науковими напрямами та їх відповідними напрацюваннями.

У західному суспільствознавстві національній ідентичності присвячена чимала кількість праць [6; 32; 33]. Окремі елементи зазначеної проблеми (рівні ідентифікації та самоідентифікації, функціонування культурних символів і політичних атрибутів) досить повно обґрунтовані в роботах Б.Андерсона [1], М.Ауге [37], Г.Бабінського [38], З.Бокшанського [39], П.Брасса [40], Р.Брубейкера [41], В.Буршти [42], П.Ван Дер Берга [54], М.Вевьорки [56], Е.Геллнера [10], Е.Гобсбома [12], А.Дашевського й Г.Шапіро [44], Р.Джона [14], Т.Еденсора [45], С.Н.Ейзенштадта [46], В.Желазни [57], Г.Кіліанової [49; 50], М.Кундери [51], Е.Сміта [30; 31; 52; 53], С.Фентона [47] та Б.Р.Холла [48].

Радянська етнографія національну ідентичність розглядала побіжно через панування в науці догматичного мислення, яке заперечувало будь-які критичні сентенції щодо марксистської теорії нації. В переважній більшості під ідентичністю розуміли лише процес національного ототожнення. Радянські дослідники Л.Дробіжева [15], В.Козлов [19], П.Кушнер [22], В.Левкович [23] зробили спробу дослідити окремі елементи цієї проблеми: національну свідомість і самосвідомість, мову, територію, традиції та звичаї. Більш комплексно до цієї проблеми підійшли Ю.Бромлей [7] і В.Піменов [28].

Серед досліджень сучасних вітчизняних учених, які займаються зазначеною проблематикою, слід виділити наукові доробки М.Балагутрака [3; 4], М.Варія [8], Т.Воропай [9], П.Гнатенка і В.Павленка [11], О.Гриб [13], О.Іванової [16], В.Кирилича [18], І.Кресіної [20; 21], І.Монолатія [24], Л.Нагорної [25], О.Нельги [26], М.Обушного [27], О.Рєзнік [29] та М.Шульги [36]. Вказаною проблемою займаються також і російські вчені В.Бабаков і В.Семенов [2], Т.Іларіонова [17], Г.Стефаненко [5], В.Тішков [34; 35].

Відзначимо, що проблема етнічної/національної ідентичності особливо плідно розроблялася в рамках дослідження теорії етнічності.

Детальний аналіз особливостей етнічної/національної ідентичностей дає змогу встановити співвідношення між ними та рівень їх взаємозалежності. Так, етнополітична історія народів Центрально-Східної Європи другої половини XIX – першої половини XX ст. та їх відповідний досвід щодо власного політико-партійного структурування та

націобудування, дозволяють нам зіставити сутність обох понять і стверджувати таке. На наш погляд, етнічна ідентичність простежується насамперед у культурній сфері, бо спрацьовує на біологічних, лінгвістичних, культурно-релігійних рівнях. У свою чергу національна ідентичність акцентує увагу на політичній сфері, беручи до уваги й культурну сферу, яка послуговує їй консолідаційною основою. Однак в основі політичної сфери лежать інституційні, політичні, а особливо територіальні компоненти.

Аналізуючи національну ідентичність як соціальний процес, зазначимо, що її можна виділити на двох рівнях: індивідуальному (персональному) й суспільному (колективному). Вона включає в себе сукупність політичних і культурних ідентидетів, які у свою чергу мають свої відповідні маркери. Так, маркерами політичних ідентидетів виступають: національна свідомість, національний інтерес, національна територія, національна ідея.

У свою чергу маркерами культурних ідентидетів виступають культура, мова, історія, спільність походження, релігія. На наше переконання, зазначені маркери в повсякденному житті є більш практичними.

Саме за допомогою культурних маркерів можна ідентифікувати певну етнічну одиницю з більш-менш об'єктивного боку. Так, зазначені ідентидети відіграють важливу роль у випадках, коли досліджувані особистість чи спільнота заперечують свою національну ідентичність, вважаючи себе кимось іншим. Хрестоматійним прикладом чого може слугувати населення Підляшшя.

Найбільш об'ємним елементом національної ідентичності виступає культура. За Е.Смітом до неї відносимо систему публічних ритуалів, символів і церемоній, а також характерні для етнічної спільноти публічні коди й літературу [30, с.61].

Власне культура сприяє збереженню національних традицій, звичаїв, форм побуту, які досить довго зберігаються в історичній пам'яті. Зазначені елементи мають у собі інформативно-передавальну функцію, яка виконує роль захисного бар'єра від іноетнічних впливів. Однак це не означає, що культура не вбирає в себе деякі іноетнічні нашарування, які із часом стають "своїми".

У поліетнічних спільнотах культура була й продовжує бути одним з об'єктів етнополітики, оскільки вона виступає рубіконом між утратою й набуттям ідентичності. По суті, вона є останнім форпостом захисту свого "Я" перед невідомим і часто чужим "Вони", своєї унікальності та самобутності. Саме культура є основою етнізації і культурної трансмісії в будь-якій спільноті. Загалом, як зазначає Е.Сміт, створення і плекання спогадів, міфів, вартостей і традицій визначають унікальну культурну спадщину кожної етнічної спільноти [30, с.59].

З культурою етносу/нації тісно переплетена їх мова. Вона завжди виступає стабілізаційним фактором існування й життєдіяльності своєї етнічної/національної спільноти. Саме мові, завдяки її інерційності, притаманна властива більша стійкість порівняно з іншими культурними маркерами. Саме культура силою мови опирається на традиції і тяглістю [43, p.134–135].

У поліетнічних державах мова, будучи основою освіти, для домінуючої групи була й залишається засобом мінімізації або асиміляції етнічності. Однак цьому протидіє історія, яка, за висловом Е.Сміта, "може правити за багатюще джерело культурної сили" [31, с.171].

В цьому аспекті важливу роль відіграють національний міф і національний стереотип. Історія як основа національної пам'яті, використовуючи "славні сторінки минулого", обґрунтовує спільність походження етноспільноти, а значить, відповідну кровну спорідненість на рівні протиставлення "свої – чужі". Загалом міф про походження має вирішальне значення, але з плином часу можуть нагромаджуватися інші міфи, спогади, символи й традиції, що вирізнятимуть їхню культурну спадщину від спадщину сусідів [30, с.59].

Із цього приводу М.Вебер стверджував, що у всіх епохах у формуванні віри в етнічну кровність чи походження істотну роль відігравали різниці зовнішнього візерунка. Серед них він виділяв відмінність типового одягу, типової архітектури, способу життя, стійкого поділу праці [55, s.311].

Релігія також виступає чинником етнічної чи національної самоідентифікації. Проте в цьому контексті все залежить від інформаторів, які доносять етнофорам певні цінності й постулати подальшого етнічного/національного розвитку спільноти. Прикладом може слугувати діяльність греко-католицької церкви на Закарпатті й Галичині в кінці XIX – на початку XX ст.

Загалом комплексний аналіз культурних ідентидетів дає підстави стверджувати, що для них характерні багата міфотворчість, символізм, нормативно-ціннісна орієнтація. У цьому зрізі етнофор або етнічна група змушені співвідносити себе, свою поведінку з нормами, правилами, зразками своєї етнічної одиниці. Тому "у певних обставинах, пов'язаних насамперед з асиміляційними процесами, цей зв'язок може стати для них джерелом дискомфорту" [25, с.36].

Як кожен соціальний процес національна ідентичність має свою динаміку. Слід відзначити, що вона актуалізується, насамперед, у період суспільно-політичних трансформацій. У цьому аспекті саме культурні ідентидети якісно підсилюють політичні. У кінцевому варіанті обидва компоненти взаємопереплітаються й зливаються в одне. В результаті цього відбувається солідаризація з політичним лідером, політичною силою та її ідеологією.

Таким чином, дослідження культурних маркерів національної ідентичності дозволило проаналізувати їх базові характеристики. Більше того, у процесі самоідентифікації етнофора саме культурні компоненти відіграють роль стрижня етнічного буття і є тісно взаємопов'язані в єдину етнокультурну систему, яка, попри її стійку традиційність і архаїчність, має здатність генетично самовідтворюватися.

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти : Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон. – К. : Критика, 2001. – 272 с.
2. Бабаков В. Г. Национальное сознание и национальная культура (методологические проблемы) / В. Бабаков, В. Семенов. – М., 1996. – 71 с.
3. Балагутрак М. Етнічна/національна ідентичність у контексті сучасних етнополітичних процесів України / М. Балагутрак // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Львів : Інститут народознавства НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, НАН України, Національний університет "Львівська політехніка", 2002. – Вип. 13. – С.110–120.
4. Балагутрак М. Проблеми етнонаціональної ідентичності в сучасному урбаністичному середовищі України / М. Балагутрак // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі XX століття. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 45–48.
5. Белинская Е. П. Этническая идентичность: понятия, формирование, модели измерений / Е. Белинская, Т. Стефаненко // Этническая социализация подростка. – М. – Воронеж, 2000. – С. 75–107.
6. Боришполец К., Султанов Ш. Концепции и методы прикладных исследований этнополитических процессов в развитых странах / К. Боришполец, Ш. Султанов // Советская этнография. – 1986. – № 3. – С. 24–35.
7. Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса / Ю. В. Бромлей. – М. : Наука, 1983. – 413 с.
8. Варій М. Й. Соціальна психіка нації / М. Варій. – Львів : СПОЛОМ, 2002. – 184 с.
9. Воропай Т.С. Ідентичність соціального суб'єкта в дискурсі постмодернізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. наук : 09.00.03 / Т. Воропай. – Х., 2000. – 36 с.
10. Геллнер Е. Нації і націоналізм. Націоналізм : / Е. Геллнер ; пер. з англ. – К. : Таксон, 2003. – 300 с.
11. Гнатенко П. Идентичность: философский и психологический анализ / П. Гнатенко, В. Павленко. – К., 1999. – 465 с.
12. Гобсбаум Е. Винайдення традиції / Е. Гобсбаума ; за ред. Е. Гобсбаума і Т. Рейнджера ; пер. з англ. М. Климчук. – К. : Ніка-Центр, 2005. – 448 с.
13. Гриб О. В. Національна та етнічна свідомість як соціокультурний феномен : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціол. наук : 22.00.06 / О. Гриб. – Харків, 1998. – 17 с.
14. Джон Р. Етнічна ідентичність і національна держава / Р. Джон // Українські варіанти. – 1998. – № 1. – С. 78–83.

15. Дробижева Л. Д. Национальное самосознание: база формирования и социально-культурные стимулы развития / Л. Дробижева // Советская этнография. – 1985. – №5. – С. 3–15.
16. Іванова О. Ідентифікація як ознака соціальної зрілості соціальної групи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : 22.00.01 / О. Іванова. – Харків, 2001. – 20 с.
17. Илларионова Т. Этническая группа: генезис и проблемы само-идентификации (теория диаспор) / Т. Илларионова. – М. : Нойес Лебен, 1994. – 169 с.
18. Кирилич В. П. Українці в Польщі: проблема збереження етнонаціональної ідентичності як чинник українсько-польських відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.04 / В. Кирилич. – К., 2001. – 20 с.
19. Козлов В. И. Проблема этнического самосознания и ее место в теории этноса / В. Козлов // Советская этнография. – 1974. – № 2. – С. 79–92.
20. Кресіна І. Подвійна етнонаціональна свідомість як феномен поліетнічних держав / І. Кресіна // Історія. – 2005. – № 3. – С. 2–5.
21. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси. Етнополітичний аналіз / І. Кресіна. – К. : Вища школа, 1998. – 391 с.
22. Кушнер П. Этнические территории и этнические границы / П. Кушнер. – М. : Издательство АН СССР, 1951. – 280 с.
23. Левкович В. П. Социально-психологические аспекты этнического сознания / В. Левкович // Советская этнография. – 1983. – № 4. – С.75–85.
24. Монолатій І. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. / І. Монолатій – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. – 736 с.
25. Нагорна Л. Національна ідентичність на Україні / Л. Нагорна. – К. : ІПіЕНД, 2002. – 272 с.
26. Нельга О. Курс лекцій з етнології / О. Нельга. – К., 1995. – 252 с.; Нельга О. Теорія етносу : Курс лекцій / О. Нельга. – К. : Тандем, 1997. – 367 с.
27. Обушний М. Етнос і нація: проблеми ідентичності / М. Обушний. – К. : Український Центр Духовної Культури, 1998. – 204 с.
28. Пименов В. В. Удмурты. Опыт компонентного анализа этноса / В. Пименов. – Л., 1977. – 263 с.
29. Рєзнік О. Політична самоідентифікація особистості в умовах становлення громадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціол. наук : 22.00.03 / О. Рєзнік. – К., 2001. – 16 с.
30. Сміт Е.Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка. – К., 2010. – 312 с.
31. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. – К. : Основи, 1994. – 222 с.
32. Таболина Т. Проблемы изучения этнических процессов в современном американском обществоведении / Т. Таболина // Советская этнография. – 1983. – № 4. – С. 140–150.
33. Таболина Т. Этническая проблематика в современной американской науке (Краткий обзор основных этносоциологических концепций) / Т. Таболина. – М. : Наука, 1985. – 152 с.
34. Тишков В. Реквием по этносу: исследования по социально-культурной антропологии / В. Тишков. – М. : Наука, 2003. – 544 с.;
35. Тишков В. Политическая антропология : Курс лекций [Електронний ресурс] / В. Тишков. – Режим доступу : Личный сайт Валерия Тишкова. URL: http: //valerytishkov.ru/cntnt/publikacii3/lekcii2/politiches.html.
36. Шульга Н. Этническая самоидентификация личности / Н. Шульга ; НАН Украины, Институт социологии. – К., 1996. – 199 с.
37. Auge M. Krise der Identität oder Krise des Andersseins? Die Beziehung zum Anderen in Europa / M. Auge // Kaschuba W. Kulturen – Identitäten – Diskurse. Perspektiven Europäischer Ethnologie. – Berlin, 1995. – S. 85–99.
38. Babinski G. Pogranicze polsko-ukraińskie: etniczność, zróżnicowanie religijne, tożsamość. – Kraków : "Nomos", 1997. – 271 s.
39. Bokszański Z. Tożsamości zbiorowe / Z. Bokszański. – Warszawa : Wyd-wo Naukowe PWN, 2008. – 296 s.
40. Brass P. Ethnicity and Nationalism: Theory and Comparison / P. Brass. – London : Sage, 1991. – 358 p.
41. Brubaker R. Nacjonalizm inaczej: struktura narodowa i kwestie narodowe w nowej Europie / R. Brubaker ; przełożył J. Luczyński. – Warszawa ; Kraków : Wyd-wo Naukowe PWN, 1998. – 242 s.
42. Burszta W. J. Różnorodność i tożsamość. Antropologia jako kulturowa refleksyjność / W. J. Burszta. – Poznań : Wyd-two Poznańskie, 2004. – 209 s.
43. Conversi D. Autonomous communities and the ethnic settlement in Spain / D. Conversi // Autonomy and Ethnicity : Negotiating Competing Claims in Multi-ethnic States. – Cambridge, 2000. – p. 122–146.
44. Dashevsky A. Ethnic Identification among American Jews. Socialization and Social Structure / A. Dashevsky, H. M. Shapiro. – Lexington, 1974. – P. 4–7.
45. Edensor T. Tożsamość narodowa, kultura popularna i życie codzienne / T. Edensor. – Kraków : Wyd-wo Uniwersytetu Jagiełłonskiego, 2004. – 267 s.

46. Eisenstadt S. N. Die Konstruktion nationaler Identitäten in vergleichender Perspektive / S. N. Eisenstadt // Nationale und kulturelle Identität: Studien zur Entwicklung des kollektiven Bewusstseins in der Neuzeit. B. Giesen – Hrsg. 1. Aufl. Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1991. – S. 21–42.
47. Fenton S. Etniczność / S. Fenton. – Warszawa : Wyd-wo Sic! – 2007. – 251 s.
48. Hall R. B. National collective identity: Social constructs and international systems / R. B. Hall. – N-Y. : Columbia University Press, 1999. – 397 p.
49. Identity of ethnic groups and communities. The Results of Slovak Ethnological Research / edited by G. Kilianová and E. Riečanská. – Bratislava : Institute of Ethnology of Slovak Academy of Sciences, 2000. – 165 p.
50. Kilianová G. Kolektívna pamät' a konštrukcia identity. Pohrebne ritualy v strednej Európe medzi tradiciou a modernou / G. Kilianová // Kolektívne identity v strednej Európe v období moderny. – Bratislava, 1999. – Š. 61–82.
51. Kundera M. Tożsamość / M. Kundera. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2001. – 106 s.
52. Smit A. D. Etniczne żródła narodów / A. D. Smit ; przekład M. Głowacka-Grajper. – Kraków : Wyd-wo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – 385 s.
53. Smit A. D. Nacjonalizm / / A. D. Smit ; przełożyła E. Chomicka. – Warszawa : Wyd-wo Sic! – 212 s.
54. Van den Berghe P. L. The Ethnic Phenomenon / Van den P. L. Berghe. – New York : Elsevier, 1981. – 301 p.
55. Weber M. Gospodarka i społeczeństwo: zarys socjologii rozumiejącej / M. Weber. – Warszawa, 2002. – 1124 s.
56. Wieviorka M. Kulturelle Differenzen und kollektive Identität / M. Wieviorka ; Aus dem Französischen von Ronald Voullié. – Hamburg : Hamburger Edition HIS, 2003. – 246 s.
57. Żelazny W. Etniczność. Ład – konflikt – sprawedliwość / W. Żelazny. – Poznań : Wyd-wo Poznańskie, 2006. – 261 s.

В статье комплексно проанализирована сущность феномена национальной идентичности в современной этнологической науке. На основе тщательного анализа содержания идентичности и факторов влияния на нее в публикации дана характеристика ее культурных маркеров.

Ключевые слова: *национальная идентичность, этнофор, культурные маркеры, культура, миф, общность происхождения, язык, религия.*

The phenomenon of ethnic and national identity in modern ethnic studies is thoroughly and complexly investigated in the article. Based on the essence of identity and the study of factors which can influence it, characteristics of cultural markers are regarded in the article.

Keywords: *national identity, ethnophor, cultural markers, culture, myth, common origin, language, religion.*

УДК 394
ББК: 63.59

Світлана Боян

ЦЕРКОВНИЙ ПІСТ В КАЛЕНДАРНІЙ ОБРЯДОВОСТІ ТА ПОБУТІ БОЙКІВ

На основі польових досліджень і матеріалах вітчизняної етнографічної літератури й джерельної бази кінця XIX–XX ст. розглянуто значення посту в календарній обрядовості бойків, яке пов'язане безпосередньо з річним астрономічним циклом і видами господарської діяльності. Даний матеріал присвячений аналізові й систематизації церковних постів у побуті й обрядовості бойків. На основі компонентного аналізу виокремлено головні християнські пости в церковному календарі.

Ключові слова: *календарна обрядовість, церковний піст, астрономічний цикл, церковний календар.*

Християнський піст тісно взаємодіє з давніми обрядовими традиціями, пов'язаними з видами господарської діяльності, річним астрономічним чи календарним циклом. Календарні пости церковного календаря – невід'ємна частина традиційно-побутової культури нашого народу. Вони входять в інтерес не тільки етнографічної науки, але є предметом вивчення та аналізу медицини. Тісно пов'язані з господарською діяльністю людини, пости як календарні звичаї увібрали в себе багато характерних рис матеріального й духовного життя суспільства на різних стадіях його історичного роз-